

ці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у закладах вищої освіти України» з наступного навчального року в усіх вищих навчальних закладах при підготовці бакалаврів і магістрів з усіх спеціальностей.

УДК 331.482.084.62:378.1

РОЛЬ І МІСЦЕ SOFT SKILLS В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

*Шароватова О.П., к.пед.н., доцент, доцент кафедри охорони праці
та техногенно-екологічної безпеки*

Морозов А.І., к.т.н., доцент, начальник навчально-методичного центру

Національний університет цивільного захисту України

В умовах сучасності прогресивному середовищу вітчизняної сфери охорони праці потрібні висококваліфіковані організатори виробництва і послуг, координатори питань безпечної професійної діяльності, спроможні ефективно розв'язувати складні виробничі завдання та розвивати інноваційне середовище компанії, що вимагає наявності певних навичок. Здатність працювати в умовах недостатньої чи суперечливої інформації, вміння узгоджувати свої дії з позиціями і вчинками інших людей сприяють сучасним фахівцям сфери охорони праці у здійсненні безпекової діяльності, а використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує виконання ними не лише виробничих, а й освітніх функцій, що є запорукою ефективної превентивної діяльності в аспекті можливих ризиків.

Сучасні технології розвиваються так стрімко, що отримані свого часу знання дуже швидко застарівають. Тому цінним стає не той працівник, який колись багато всього вивчив, а той, хто вміє швидко вчитися, ефективно адаптуватися до нових умов і знаходити нестандартні конструктивні рішення. Основні складності в роботі над проектами зазвичай створює людський фактор, успіх всього проекту часто залежить від взаєморозуміння в команді, тому потреба у гнучких навичках (soft skills), що не пов'язані із конкретним фахом чи професією (hard skills – «жорсткі навички»), але допомагають високоєфективно виконувати роботу, стає ще важливішою. Відтак, гнучкі навички – настільки ж невід'ємна частина професійних компетенцій, як і жорсткі, і є вкрай важливими і в управлінні. Отже, щоб випускники відповідали вимогам ринку праці, сучасна освіта повинна включати в себе і тренування soft skills.

Важливо зазначити, що гнучких навичок багато і не всі вони, начеб-то, пов'язані між собою. Умовно всі soft skills розподіляють на кілька груп: комунікативні навички, навички самоорганізації, креативні навички, вміння працювати з інформацією, стійкість до стресів тощо. Корисними виявляються і саморефлексія, осмислення й оцінка набутого досвіду.

Акцентуючи на важливості і необхідності гнучких навичок у змісті освітніх компонентів, розвивати soft skills можна різними шляхами. Зокрема, при реалізації освітньо-професійних програм «Охорона праці» спеціальності «Цивільна безпека» першого і другого рівнів вищої освіти в НУЦЗ України упродовж періоду навчання здобувачів вищої освіти набуття ними таких навичок здійснюється через:

- відповідні форми і методи навчання (ділові ігри, семінари, форуми, завдання з пошуку інформації, наукові доповіді, конкурси, моделювання ситуацій за умов невизначеності результатів, освіта на події, сторітеллінг, «ключові поняття», бріколлаж, захист курсової/кваліфікаційної роботи), а також оцінювання результатів навчання, що серед іншого передбачає критерій щодо зрозумілості відповіді, логіки її побудови, комунікативної стратегії, переконливості й аргументації. Це дозволяє академічній спільноті здійснювати відповідне оцінювання здобувачів з позицій практичної реалізації ними soft skills під час контрольних заходів та аналізу їхніх характеристик після проходження практики;

- залучення здобувачів вищої освіти до наукових досліджень, участі у конкурсах наукових робіт, студентських олімпіадах, що також сприяє розвитку комплексу неспеціалізованих навичок. Свідченням цього можуть бути перемоги студентства у значених заходах, чому сприяють їхні вміння виступати з доповідями, переконувати у доведенні аргументів, здатність працювати не лише у команді з однокласниками, але й зі здобувачами за іншими освітніми програмами, що реалізуються на інших факультетах вишу;

- кураторську діяльність, що поряд із координацією навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, через проведення заходів культурно-просвітницького характеру сприяє розвитку обізнаності студентства з питань прихованих небезпек сучасного молодіжного середовища, здорового способу життя, вихованості, розвитку духовності, якостей, що набуваються з життєвим досвідом і характеризують гармонійно розвинуту особистість, тощо.

Важливим і результативним у контексті шляхів і способів набуття здобувачами вищої освіти гнучких навичок може бути і їхнє залучення до заходів неформальної/інформальної освіти, як то: навчання на спеціальних курсах і тренінгах, ознайомлення із відповідними інформаційними джерелами, опора на зворотній зв'язок від фахівців, наставників, однокласників, колег, інших людей, членів сім'ї і близьких.

Отже, сучасний світ надзвичайно мінливий і спільноті працівників доводиться стикатись із нестандартними завданнями, що потребують нешаблонного підходу. Уміння ефективно організувати свою роботу і грамотно розпоряджатися часом, працювати в команді й аргументувати свою позицію, лідерські якості та емоційний інтелект, здатність розуміти чийсь почуття і контролювати свої, комп'ютерна грамотність, прирівняна сьогодні до уміння читати і писати, здатність справлятися із серйозними змінами і зберігати працездат-

ність, висока стресостійкість і тривале якісне виконання роботи – це чи не найменший перелік soft skills, які можуть братись за мету у побудові навчально-виховного процесу при підготовці сучасних фахівців, зокрема у сфері охорони праці.

УДК 378:37(09)

БЕЗПЕКОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS

*Ярова І.А., к.т.н., доцент, доцент кафедри управління
системами безпеки життєдіяльності*

Сербіна В.Г., Дерій К.І.

Державний університет "Одеська політехніка"

Сучасні системи освіти багато уваги приділяють розвитку так званих soft skills, або м'яких навичок, які зазвичай розглядають як певні особистісні і комунікативні здібності людини, що поліпшують взаємодію в соціальних і професійних групах. Деякі з них нескладно опанувати в процесі навчання, наприклад, навички письмового спілкування, тайм-менеджмент, знання ділового етикету. Інші значною мірою залежать від природних властивостей особистості: адаптивність, відповідальність, здатність до емпатії тощо. Чітких класифікацій soft skills не існує, але досить часто окрім комунікаційних і лідерських навичок звертають увагу на важливість навичок прийняття рішень і вирішення проблем, навичок корисності і співпраці [1].

Вища освіта – це в першу чергу процес набуття професійних компетентностей як системи знань і навичок, потрібних в трудовій діяльності. Окрім професійних, в стандарт кожної спеціальності введені загальні компетентності, які охоплюють і об'єднують окремі дисципліни в єдиний комплекс знань, або призначені для гуманізації освіти в цілому. В процесі розробки освітньо-професійних програм досить часто відбувається протиставлення професійних навичок (hard skills) і м'яких навичок (soft skills). Формування soft skills відбувається шляхом вивчення суто гуманітарних дисциплін, які апелюють до розвитку саме природних властивостей особистості і здебільшого не пов'язані ані між собою, ані з напрямом професійної підготовки студентів. Проте, в сьогоденних реаліях домінуючою ідеєю освіти повинне бути впровадження принципів сталого розвитку [2].

Реалізація соціальної складової концепції сталого розвитку в умовах вищих навчальних закладів потребує різнобічних методів напрацювання soft skills із урахуванням напряму підготовки фахівців. Слід звернути увагу на формування надпрофесійних компетентностей а саме – знань і вмінь, не